

Міністерство аграрної політики та продовольства України

Рівненський державний аграрний коледж

Зона лісостепу

Виконав :
Потапчук Тарас

21-3 група

Рівне 2013

План

1. Географічне положення
2. Рельєф
3. Клімат і внутрішні води
4. Рослинний світ
5. Ґрунтоутворні породи
6. Ґрунти зони Лісостепу

1. Географічне положення. Лісостеп - це перехідна зона між мішаними і широколистими лісами та степом. Південна умовна межа природної зони проходить по лінії міст Котовськ — Кіровоград — Кременчук — Красноград — Вовчанськ. Широка смуга лісостепу простягається з південного заходу від кордону з Молдовою на північний схід до кордону з [Росією](#), займаючи 25 % території України. Чітких меж зона не має, адже степові ділянки вклинюються островами в лісову зону, а ліси окремими масивами заходять у зону степів. Лісостепова зона простягається від Передкарпаття до західних відрогів Середньоросійської височини майже на 1 100 км. Вона займає 34 % території України. Південна межа її проходить на північ від Великої Михайлівки, Ширяєвого, через Первомайськ, поблизу Новоукраїнки, Кіровограда, Олександрії, вздовж р. Ворскла до Кобеляків, через Красноград, Балаклею, вздовж р. Оскіл до кордону з Росією.

2.Рельєф і корисні копалини.

Правобережна частина лісостепу лежить на височинах — Подільській і Придніпровській, а лівобережна — на Придніпровській низовині. Лише на крайньому сході зона виходить до відрогів Середньоруської височини. Платоподібні поверхні на правобережних височинах чергуються з горбогір'ями. Частину Придніпровської [височини](#), що здіймається над Дніпром на висоту більш як 240 м, становлять Канівські гори. Окраїни височин сильно розчленовані ярами та балками. Такий самий [рельєф](#) і на схилах Середньоруської височини та Полтавській рівнині, що до неї прилягає. Загалом поверхня із заходу та сходу нахилена до Дніпра, абсолютні висоти зменшуються від 380 м на Подільській височині і 230 м на Середньоруській височині до 50 м біля русла Дніпра.

Характерною особливістю краєвиду майже всієї території є високі праві береги річок, сильно розчленовані ярами, і низькі ліві береш з терасами. Заплави річок і низькі тераси нерідко заболочені, вищі тераси зайняті полями і населеними пунктами.

У межах лісостепу залягають поклади бурого вугілля (Дніпровський басейн], нафти і природного газу (Дніпровсько-Донецька нафтогазоносна область), природних будівельних матеріалів (гіпс, вапняк, каолін, мергель, пісок). У місцях виходу на поверхню порід Українського щита є родовища мармуру, лабрадоритів, доломітів, графіту, горючих сланців, а в [болотах](#) — бурштину.

3. Клімат і внутрішні води.

Клімат у лісостеповій зоні помірно континентальний. Його континентальність збільшується у східному напрямку. Середні температури січня змінюються від -5°C на заході до -7°C на сході, липня – відповідно від $+18^{\circ}\text{C}$ до $+20^{\circ}\text{C}$. Кількість опадів зменшується з півночі на південь від 600 до 500 мм за рік. Майже стільки ж води і випаровується, тому зволоження природної зони достатнє. В окремі роки в лісостепу бувають посухи.

Річкову мережу формують *Дніпро, Південний Буг, Дністер* з притоками. Всі річки мають долини з асиметричними берегами та повільні течії. У місці перетину твердих порід Українського щита, де виходи гранітів перегороджують русла Південного Бугу і *Гірського Тікича*, утворюються пороги. Річки мають змішане живлення, найбільш повноводні навесні та у червні. Судноплавним є Дніпро. У минулі часи судноплавство було можливим і на його лівих притоках, таких, як *Сула, Псел, Ворскла*. Але через знищення лісів у їх долинах вони сильно обміліли. Праві притоки Дніпра – *Рось, Тясмин* також маловодні.

Озер у лісостепу мало. Вони є у заплавах великих лівих приток Дніпра. Численні озера-стариці, які колись були в заплаві самого Дніпра, залиті водами *Каховського та Кременчуцького водосховищ*. Брак природних водойм компенсується ставками, які створені біля багатьох населених пунктів.

Походження багатьох назв річок ще не розгадано, є різні припущення і тлумачення від тюркських і давньослов'янських слів. Так, *Сула* вірогідно означає *мокре місце*; *Ворскла* – *біла вода* (за берегові кручі, що складені білими пісками і крейдяними відкладами) або *ворчати*; *Псел* – *луки, вологе місце*; *Рось* – *волога, роса*; *Тясмин* – *камін* (у руслі є виходи кристалічних порід на поверхню).

4. Рослинний світ

Рослинність представлена лісовими і степовими видами. Лісистість території більша у західній частині; там вона досягає 15% (середня лісистість — 12,5%). Ліси збереглися в долинах річок та межиріччях. Вони ростуть на сірих лісових ґрунтах та деградованих чорноземах (в яких зменшився вміст гумусу, і вони стали менш родючими), що раніше були під степами, а потім позаростали деревами. Лісоутворюючими породами зони є дуб, граб, бук, клен, липа. У заплавах рік ростуть берест, вільха, верба. На піщаних берегах Дніпра, Південного Бугу та Сіверського Дінця, куди доходив язик давнього льодовика, острівцями ростуть соснові ліси. У широких балках поширені байракові ліси, в яких ростуть дуб, граб, клен, липа, ліщина, брусниця.

До лісових масивів безпосередньо прилягає степ, проте він не займає великих площ, тому що його змінили агроценози. Майже всі ділянки розорані і зайняті різноманітними сільськогосподарськими культурами (пшениця, ячмінь, овес, гречка, цукрові буряки, картопля, овочеві культури та інші). Степова природна рослинність (різнотрав'я) збереглася на схилах балок, берегах рік. Доволі великі площі в лісостепу зайняті луками. Суходільні луки знаходяться на вододілах річок і їх схилах. Там ростуть горицвіт, анемона, конюшина, тонконіг, стоколос, ковила, вероніка колосовидна, гадючник, звіробій. Це переважно багаторічні рослини, із коренів і стебел яких утворюється дернина. Низовинні луки лежать у зниженнях, де близько до поверхні залягають ґрунтові води. Вони мають багатий трав'яний покрив. На заплавах луках ростуть осока, рогіз, стрілолист, калюжниця, цикута. На водоймах ростуть глечики жовті, латаття біле, папороть водяна.

5. Ґрунтоутворні породи

Для Лісостепу характерна менша кількість опадів у порівнянні з Поліссям (450–550 мм). Крім того тут вища середньорічна температура повітря. Лісистість території незначна — близько 12%. Територія являє собою підвищену рівнину з добре розвинутим давнім водно-ерозійним рельєфом. Основні ґрунтоутворюючі породи — леси і лесоподібні [суглинки](#), вони містять до 15% CaCO_3 , пористі і тому здатні накопичувати вологу. Кальцій лесів сприяє закріпленню в ґрунтах органічних речовин (гумусу) та створенню агрономічно-цінних структурних окремоностей (структура ґрунту). Для Лісостепу характерні два типи ґрунтів. По-перше це різноманітні [чорноземи](#) (типові, опідзолені, вилугувані та реградовані), вони утворились під трав'янистою рослинністю. По-друге — сірі опідзолені ґрунти (світло-сірі, сірі та темно-сірі), що утворились під лісовою рослинністю. Найпліднішими є типові чорноземи, які мають найвищий вміст гумусу 4-6% та слабко кислу або нейтральну реакцію ґрунтового розчину.

6. Ґрунти зони Лісостепу

Лучні ґрунти поширені переважно в південній частині Волинського Полісся, в межах Волинської височини в долинах Західного Бугу, Турії, Стоходу та Стиру на алювіальних відкладах легкосуглинистого, рідше супіщаного, механічного складу. Найбільш приурочені вони до зернистої заплави річок, яка утворилась з глинистого матеріалу, принесеного ріками з Подільської та Волинської височин. У межах колгоспів та радгоспів їх площа становить 626 тис. га. Лучні ґрунти утворились в умовах надмірного зволоження підґрунтовими та річковими водами, тобто належать до гідроморфних ґрунтів. Презволоження проявляється в оглеєнні материнської породи, іноді нижньої частини перехідного горизонту. Профіль лучних ґрунтів має чорноземний габітус. В них виділяється добре гумусований перегнійний горизонт, який в суглинистих відмінах має міцну зернисту структуру, перехідний горизонт та материнську породу. Загальна глибина гумусового забарвлення досягає 50-60 см. Вміст гумусу у верхньому горизонті коливається від 3,2 до 6,0%. Реакція ґрунтового розчину нейтральна, рідко слабокисла або слабо лужна.

— тип [ґрунту](#), що розвивається в умовах суббореального слабоаридного [клімату](#) з добре вираженою сезонною контрастністю під степовою і лучно-степовою [рослинністю](#) на пористих карбонатних породах — [лесах](#) і лесовидних суглинках. Чорноземи поширені переважно на платформних рівнинах, але зустрічаються також островами серед інших ґрунтів в міжгірських западинах, улоговинах і на слабо еродованих схилах гірських систем. Формування чорноземів обумовлено особливостями біологічного кругообігу — великою кількістю хімічних елементів, які залучаються у щорічні процеси утворення і трансформації органічної речовини, надходженням основної маси [органічних решток](#) всередину ґрунту, активною участю в розкладанні рослинних решток [бактерій](#), актиноміцетів, безхребетних.

Сірі лісові ґрунти - тип [ґрунтів](#), що формуються головним чином під [лісами](#) (переважно листяними) з трав'янистим покривом в умовах континентального, помірно вологого клімату. Утворюються на лесовидних покривних суглинках, карбонатних моренах і інших материнських породах, зазвичай багатих кальцієм, при промивному водному режимі. Все С. л. п. в

тій або іншій мірі оподзолені, але процес підзолоутворення в них протікає слабкіше, ніж в підзолистих ґрунтах, унаслідок малої водопроникності материнських порід, насиченості їх кальцієм і т. п. Для них особливо характерне пересування гуматів калія з верхніх горизонтів в глибші і випадання там на поверхні структурних відмінностей у вигляді гумусових плівок («лаки», «дзеркала»). У профілі С. л. п. виділяють горизонти: А про — лісова підстилка (лише у ґрунтах під лісом); А 1 — гумусовий (вміст гумусу 2—8%) потужністю 12—30 см, сірого кольору; А 2 В — перехідний потужністю, з горіхуватою або грубозернистою структурою (на структурних відмінностях гумусові плівки), темно-сірого забарвлення; У — іллювіальний; З — материнська порода.

Сірі лісові ґрунти — кислі в більшій частині профілю (особливо в горизонтах А 2 В і верхній частині В) і лужні і нейтральні в нижній частині В. Вони володіють відносно хорошими фізичними властивостями, біологічно активні, і родючі. Підрозділяються на підтипи: світло-сірі (близькі до дерново-підзолистих ґрунтів), сірі і темно-сірі (схожі з вилуженими чорноземами). Поширені в основному на території СНД в північній частині лісостепу (утворюють переривисту смугу від Карпат до Забайкалля), а також в Канаді і районах США, що примикають до неї. Використовуються під посіви сільськогосподарських культур (зернових, технічних, овочевих, плодкових).